

Stinas

artiklar 47

INNEHÅLL

- 3 Hur fungerar...?
- 4 Treriksröset
- 5 Smygehuk
- 6 Curlingstenar
- 7 Härnösand grundades för 440 år sedan
- 8-12 Arbetsfördelning i ett filmteam
- 13 Bryt panikångestattack med något jättesurt
- 14-15 Bondi Beach
- 16-19 Judarna i USA
- 20-21 Wendela Hebbe
- 22-23 Edsele
- 24-26 Kommundelar övriga Ångermanland
- 27 Färgkoder för olika användning
- 28-29 Visste du att...?
- 30-31 Ramlösa, Helsingborg
- 32 Tumstock
- 33 Nyåret i SVT
- 34-35 Julrecept

En googling leder numera ofta till ett bra svar genererat av AI. Därav kommer det från och med nu ofta inte finnas källor till artiklarna.

Hur fungerar...?

Pekskärmar

Pekskärmar fungerar genom att använda ett lager av ledande material, som indiumtennoxid (ITO), för att skapa ett elektrostatiskt fält över skärmen. När ett ledande föremål, t. ex. ett finger, vidrör skärmen, stör det detta fält och förändringen i kapacitans mäts av sensorer.

Enhetens programvara tolkar sedan denna förändring för att bestämma platsen för beröringen och utföra motsvarande åtgärd.

Ansiktsgenkänning?

Face-ID fungerar genom att använda TrueDepth-kamerasystemet för att ta en infraröd bild och en djupkarta av ditt ansikte. Systemet projicerar och analyserar tusentals osynliga infraröda punkter för att skapa en exakt 3D-karta, som sedan jämförs med en matematiskt representerad version av ansiktet som lagras i Secure Enclave. Om de två matchar låses enheten upp, godkänner betalningar eller loggar in dig i appar.

Treriksröset

Treriksröset är en betongklump som markerar den nordligaste trelands-punkten där Sverige, Norge och Finland möts i sjön Koltajaure.

Det är Sveriges nordligaste punkt och Finlands västligaste. På norska heter det Treriksrøysa och på finska Kolmen valtakunnan rajapyykki.

Röset, som gjordes i sin nuvarande form 1926, är en populär destination för vandrare.

Eftersom alla 3 länderna är med i Schengensamarbetet är det fri gräns-passage vid röset.

Vid röset möts 2 olika tidszoner*: Centraleuropeisk tid (CET – Central European Time) för Sverige och Norge samt Östeuropeisk tid (EET – Eastern European Time) för Finland för normaltid och Central-europeisk sommartid (CEST – Central European Summer Time) respektive EEST (Eastern European Summer Time) för sommartid.

FOTO: Joe Kaniini

Creative Commons Attribution-Share Alike
3.0 Unported

Det är 1 respektive 2 timmar före världsstandardtiden (UTC – Coordinated Universal Time).

Det enklaste sättet att ta sig med bil från Sverige till Kilpisjärvi i Finland är via E45:an, genom att fortsätta över finska gränsen och sedan följa E8:an norrut.

Till själva röset kan man ta sig med båt från Kilpisjärvi till en vik vid Koltajaure (Koltaluokta), varifrån det är cirka 3 kilometer vandring till röset. Det finns en vandringsled från Kilpisjärvi som är cirka 11 kilometer lång och går genom Malla naturreservat.

*Nya tidsangivelsen CET och gamla GMT är inte samma tid; CET (Centraleuropeisk tid) ligger en timme före GMT (Greenwich Mean Time). CET är alltså UTC+1, medan GMT och UTC är samma tid.

FOTO: ChristiaanPR

Creative Commons Attribution-Share Alike
4.0 International

Smygehuk

Smygehuk är Sveriges och den skandinaviska halvöns sydligaste udde och är ett välbesökt turistmål med över 200 000 besökare varje sommar.

Platsen är en hamn och ett fiskeläge på Skånes sydkust i Östra Torps socken i Trelleborgs kommun, nära Smygehamn; 15,9 kilometer sydöst om Trelleborg.

Namnet Smygehuk är en sammanslagning av detskånska ordet "Smyge", som betyder trång passage eller undängömd vrå och det nederländska ordet "huk" som betyder udde. På en udde strax väster om Smygehamn ligger den absoluta sydspetsen i Smygehuk, på latitud 55°20,5'N. Det är en pir vid Smyghuks hamn.

Af Paradasos

CC BY NC 2.0

Curlingstenar

Jag har skrivit om curling förut, t. ex. att varje sten får väga upp till 19,96 kilo. men...

Det finns bara två stenbrott i hela världen som levererar curlingstenar.

Det ena ligger på den lilla skotska ön Ailsa Craig (bilden) – 16 kilometer utanför Skottlands kust.

Därifrån kommer den granit som blir till mästerskapscurlingstenar. Anledningen är att graniten där är tätare än någon annanstans.

I curling vill man inte ha några hack eller sprickor som kan påverka stenen. Graniten på ön är 60 miljoner år gammal.

Det andra stenbrottet ligger i Trefor, Wales.

KÄLLA: <https://chaskacurlingcenter.com/>

FOTO: Niels Johannes

Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

GJORT AV: Penn Station

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

GJORT AV: XrysD; Llywelyn2000

Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

Härnösand grundades för 440 år sedan

Grundande 1585

Gustav Vasas son, Johan III (bilden) beordrade grundandet av staden Härnösand, som fick sina stadsprivilegier det året. Trots att det fanns ett etablerat samhälle sedan tidigare, lyckades kungen till slut genom hårdhanta påtryckningar etablera staden.

Tidigare försök

Både Gustav Vasa och Erik XIV hade tidigare misslyckats med att etablera en stad i området.

Påtryckningar

Johan III tvingade fram stadens grundande genom att hota med att kasta ut handelsmän som vägrade att medverka.

Första borgarna

De första borgarna kom från handelsmän i Ådalen (nuvarande Kramfors kommun) och Nolaskog (nuvarande Örnsköldsviks kommun).

Johan III.
Konstnär: Göran Schmidt

Arbetsfördelning i ett filmteam

Den är väldigt specialiserad. Var och en har en specifik uppgift att uppfylla som tillsammans bidrar till helheten på ett effektivt sätt.

De kreativa

Här är arbetsuppgifter som innehar den kreativa (och mestadels ekonomiska) sidan av produktionen. Visserligen har fotografen också inflytande över hur filmen ser ut, men det är regissören som i första hand utformar stilen.

Exekutiv producent

(Exekutiv=verkställande)

Har det övergripande ansvaret för bolagets filmproduktioner, i synnerhet ekonomiska frågor. Den är med från idé till första visningskopia, med ekonomiskt, administrativt och ibland kreativt ansvar för den färdiga filmen.

En "vanlig" producent arbetar närmare inspelningsprocessen.

Produktionschef

Organiserar gruppen, gör upp en budget, samordnar tagningarna, gör upp scheman, ser till att utrustningen och lokalerna (inklusive transporter, tillstånd och försäkring) finns tillgängliga och sköter bokföringen. Har det övergripande ansvaret för filmen, men deltar sällan i enstaka filminspelningar. Bästa vän är telefonen.

Regissör

Fattar de kreativa besluten från det inledande förarbetet till den sista tagningen. Sköter rollbesättningen, leder laget och övervakar videoredigeringen eller filmklippningen. Regissören går tagning för tagning igenom hela det planerade arbetet med hela filmteamet och bestämmer t. ex. vilken belysningsstil man ska ha i de enskilda scenerna.

Produktionsledare

Arbetar främst med den administrativa biten under producenten och ansvarar för förberedelserna och utformning av budget, inspelningsscheman, skaffar tillstånd för inspelningsplatser, samt håller kontakten med team och skådespelare.

Produktionsassistent

Är ofta flera. Hjälper produktionsledaren och hämtar och lämnar skådespelare till inspelningsplatsen, kör filmen till labbet för framkallning, hjälper till med transporter och liknande sysslor som underlättar arbetet för det kreativa teamet.

Regiassistenter

De rangordnas internationellt som första, andra och tredje. De svenska namnen kan vålla en viss tveksamhet.

Inspelningsledare

Ansvarar för ledningen av arbetet på inspelningsplatsen, samordnar de olika yrkesfunktionernas arbete inför en tagning i samarbete med regiassistenten, ordnar transporter, måltider m.m. Inspelningsledaren ropar även "tack", "tystnad, tagning".

Andre regiassistent

Assisterar regissören med diverse praktiska sysslor, t. ex. kalla skådespelare till inspelningsplatsen, informera teamet om regissörens önskemål.

Tredje regiassistent

Assisterar inspelningsledaren.

Ljus

Fotograferna. Ljus är en förutsättning för att en bild över huvud taget ska existera.

A-foto

A-fotografen är chefsfotografen som samarbetar med regissören. Ansvarar för bildspråkets utformning samt ljussättning. I tv-sammanhang används oftast en separat ljussättare eftersom man oftast använder flerkamerateknik och därmed många fotografer samtidigt som det kan vara svårt att ändra eller flytta på lampor under en livesändning. I Sverige och på mindre filminspelningar är det oftast A-fotografen som sköter kameran under inspelning.

B-foto

B-fotografen är chefsfotografens assistent och ansvarar för kamerans tekniska skötsel, riggar kameran på stativet, byter objektiv, laddar film (eller minneskort) i kameran och följer skärpan under tagning. Kallas ibland kameraassistent.

C-foto

Assisterar B-fotografen och ansvarar för kassettladdning, sköter filmklappan och skriver bildrapporter.

Chefselektriker

Ansvarar för den tekniska belysningsutrustningen och utför ljussättningen tillsammans med chefsfotografen.

E-assistent

Chefselektrikens förste assistent.

Elektriker

Har hand om belysningsutrustning, lampor, filter, **avmaskning**, kraftförsörjning m.m. Elektrikern arbetar under chefselektrikern i större team och samråder om ljussättningens utformning med fotografen.

Fotoassistent

Medhjälpare till filmfotografen i små team, en kombination av B-foto och C-foto.

Ljussättare

Ljussättningen sköts oftast av chefsfotografen i spelfilmsproduktion, men har däremot en viktig roll i tv-sammanhang där man oftast använder flera fotografer och kameror.

Skapar den ljussättning som regissören och chefsfotografen önskar, ordnar lamporna inför varje tagning, sköter elektriciteten, säkerheten och ser till att bommikrofonen (stor mick ovanifrån) inte ger några skuggor.

Det finns dessutom en annan typ av ljussättare, nämligen den som arbetar under efterarbetet. Då är uppgiften att korrigera ljuset på filmen på digital eller optisk väg så att scenerna matchar varandra eller ger den känsla som scenen kräver (t. ex. sänka ljusnivån för att efterlikna natt).

Ljud

Det finns två olika sorters ljudtekniker; de som jobbar på inspelning och de som jobbar under efterarbetet.

A-ljud

Den ljudtekniker som ansvarar vid film och tv-produktion. I en tv-produktion sitter A-ljudet i ett kontrollrum och sköter ljudmixern i vilken alla ljuden mixas. På fältet manövreras oftast en portabel ljudmixer.

B-ljud

Ansvarar för mikrofonen under filminspelningar och tagningar.

Väljer lämplig mikrofon för olika miljöer och placerar den på t. ex. en mikrofonbom, ett slags metspö som

sedan placeras strax utanför bild men tillräckligt nära skådespelarna för att spela in deras röster.

Ljudläggare

Tillför eller sammanfogar filmens ljudeffekter och musik.

Ljudtekniker

Allmän yrkesbeteckning för person som arbetar med inspelning eller bearbetning av ljud, eller ansvarar för ljudet vid tv-sändning.

Tramp

Yrkesbeteckning för en person som eftersynkar och skapar ljudeffekter, t. ex. fotsteg eller pistolskott.

Det kan innebära att personen ifråga får slänga sig i sand, trampa i grus (därav namnet) och annat för att skapa det rätta ljudet.

Ytterligare arbetsuppgifter

Här är några av de främsta medlemmarna i teamet.

Andrateam

Ett mindre team som arbetar parallellt med huvudteamet. Består av fotograf och ljudtekniker med några assistenter som filmar inklippsbilder, transportbilder och liknande som tar lång tid att rigga men som inte kräver så mycket personal som huvudteamets. I Sverige är huvudteamen oftast så små att andrateam inte är nödvändiga, men kan vara användbara när man filmar utan skådespelare och man behöver färdigställa filmen på kort tid.

Passare

Ansvarar för utrustningen som gör kameraflyttningar som dollys, åkvagnar och kranar.

Grip best boy

Passarens assistent.

Chefpassare

Arbetsledare för passarteamet i en större produktion.

Inspelningsassistent

Assistent (oftast till inspelningsledaren) som utför enklare ärenden eller arbetsuppgifter i teamet. Medan produktionsassistenten hjälper till hela filmproduktionen hjälper inspelningsassistenten främst till på inspelningsplatsen.

Platschef

Ansvarar för en speciell inspelningsplats och sköter kontakter med lokala myndigheter och medhjälpare. Platschefen samarbetar med produktionsledaren.

Produktionsassistent

Utför enklare uppgifter såsom budkörningar.

Produktionsdesigner

Har det övergripande ansvaret för filmens visuella utseende vad gäller dekor, rekvisita, kostymer, miljö och sceneri. Övervakar arbetet som utförs av scenograf, rekvisitör och attributör och samarbetar med regissör och chefsfotograf.

Produktionsekonom

Hjälper producent och produktionsledare med bokföring och ekonomi.

Produktionskoordinator

Hjälper till med pappersarbeten på produktionskontoret vid större filminspelningar och hjälper produktionsledaren med dagsplaneringar, rapporter, nya manussidor etc.

Produktionssekreterare

Sköter diverse pappersarbeten på produktionskontoret och samarbetar främst med produktionskoordinatören.

Rekvisitör

Ansvarar för att all rekvisita (saker som ska synas i bild) finns på rätt plats på rätt tid.

Gör dessutom en förteckning med checklista över de föremål som behövs och varifrån de ska lånas, hyras, eller köpas in.

Attributör

Assisterar och placerar ut rekvisitan under inspelning.

Scenograf

Ansvarar för filmens utformning av miljöer, både vad gäller studiobyggen och förändringar på inspelningsplatsen. Arbetar därför nära produktionsdesignern.

Scripta

Ansvarar för kontinuiteten mellan de olika tagningarna så att den färdigklippta filmen upplevs som sammanhängande. Det kan t. ex. handla om att skådespelare har samma kläder i olika tagningar, att rörelser görs åt samma håll mellan tagningar o.s.v. Noterar alla avvikelser från filmmanuset, skriver inspelningsrapport m.m. Vid tv-produktion har scriptan en något annorlunda uppgift – främst att hålla reda på tiden och inslagen.

I den svensk/brittisk/amerikanska filmen *Mamma Mia! the Movie* var 3 av de högsta cheferna kvinnor.

Catherine Johnson, manusförfattare
FOTO: Daniel Åhs Karlsson
Creative Commons Attribution 3.0
Unported

Judy Craymer, producent

Phyllida Lloyd, regissör
FOTO: Fryta73
CC BY-SA 2.0

Bryt panikångestattack med något jättesurt

Under en panikattack lugnar surt godis ner sinnet genom att tillhandahålla en mäktig sinnnesintrycksdistraktion. Terapeuter förklarar att intensiva sura smaker aktiverar hjärnans sensoriska banor så starkt att de avbryter panikcykeln. När du biter i något extremt surt skiftar ditt nervsystem uppmärksamhet till den skarpa smaken, vilket drar dig ur tankespiralen och grundar dig. Denna snabba "sensoriska chock" hjälper till att bromsa snabb andning, samla dig och få din kropp ur kamp- eller flyktläget. Även om det inte är ett botemedel är surt godis ett enkelt grundningsverktyg som många använder för att återfå kontrollen under plötsliga ångestvägor.

KÄLLA: endbackpain på Instagram

Bondi Beach

Bondi Beach ligger i kommunen Waverley i delstaten New South Wales i sydöstra Australien, nära delstatshuvudstaden Sydney. Antalet invånare är 10 748.

Trakten är tätbefolkad.

Genomsnittlig årsnederbörd är 1 380 millimeter.

Den regnigaste månaden är februari (motsvarande vårt augusti, eftersom årstiderna ligger tvärtemot i Sverige), med i genomsnitt 200 mm nederbörd, och den torraste är juli (alltså motsvarande vårt januari), med 36 mm nederbörd.

Workplace realityserien *Bondi Rescue* har gått på svensk tv, som *Livräddarna på Bondi Beach*.

GJORT AV: Stefano

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported, 2.5 Generic, 2.0 Generic and 1.0 Generic

FOTO: Maksym Kozlenko

CC BY-SA 4.0

GJORT AV: Aliasd

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported

Judarna i USA

Amerikanska judar eller judisk-amerikaner är amerikanska medborgare som är judiska, oavsett om det är genom etnicitet, religion eller kultur.

Under kolonialtiden anlände judar via Portugal och via Brasilien (nederländska Brasilien) – huvuddelen av USAs då lilla judiska befolkning. Medan deras ättlingar är en minoritet numera, representerar de resten av dessa ursprungliga amerikanska judar. Det amerikansk-judiska samhället uppvisar ett brett spektrum av judiska kulturella traditioner, som omfattar hela spektrumet av judisk religiös utövning.

Beroende på religiösa definitioner och varierande befolkningsdata har USA det största eller näst största judiska samhället i världen, efter Israel. Fr. o.m. 2020 uppskattas den amerikansk-judiska befolkningen till 7,5 miljoner människor, vilket motsvarar 2,4% av den totala amerikanska befolkningen.

Detta inkluderar 4,2 miljoner vuxna som identifierar sin religion som judisk, 1,5 miljoner judiska vuxna som identifierar sig utan religion och 1,8 miljoner judiska barn.

Det uppskattas att upp till 15 miljoner amerikaner är en del av den "utvidgade" amerikanska judiska befolkningen, vilket motsvarar 4,5% av den totala amerikanska befolkningen, bestående av de som har minst en judisk mor- eller farförälder och

skulle vara berättigade till israeliskt medborgarskap enligt återvändandelagen.

Historia

Judar fanns i de 13 kolonierna sedan mitten av 1600-talet.

De var dock få till antalet, med som mest 200-300 som anlände år 1700. Dessa tidiga ankomster var mestadels spansk och portugisisk judisk härkomst, men 1720 dominerade judar från Central- och Östeuropa.

För första gången tillät den engelska plantagelagen från 1740 judar att bli brittiska medborgare och flytta till kolonierna. Den första berömda juden i amerikansk historia var Chaim Salomon, en polskfödd jude som flyttade till New York och spelade en viktig roll i den amerikanska revolutionen. Han var en framgångsrik finansär som stödde den patriotiska saken och hjälpte till att samla in merparten av de pengar som behövdes för att finansiera den amerikanska revolutionen.

Trots att några av dem nekades rösträtt eller rätt att inneha ämbeten i lokala jurisdiktioner, blev judar aktiva i samhällsfrågor på 1790-talet, efter att de beviljats politisk jämlikhet i de 5 stater där de var flest. Fram till cirka 1830 hade Charleston, South Carolina, fler judar än någon annanstans i Nordamerika.

Storskalig judisk invandring började i mitten av 1800-talet, då många tyska judar anlände och många

flyttade till USA p.g.a. judefientliga lagar och restriktioner i sina födelseländer. De blev främst köpmän och butiksägare. Gradvis reste tidiga judar från östkusten västerut och hösten 1819 hölls de första judiska religiösa gudstjänsterna väster om Appalacherna under höghelgerna i Cincinnati, det äldsta judiska samhället i mellanvästern. Gradvis antog det judiska samfundet i Cincinnati nya metoder under ledning av rabbin Isaac Meyer Wise.

En stor gemenskap växte i regionen med ankomsten av tyska och litauiska judar under andra hälften av 1800-talet, vilket ledde till etableringen av Manischewitz, en av de största producenterna av amerikanska kosher-produkter och nu baserad i New Jersey och den äldsta kontinuerligt publicerade judiska tidningen i USA och den näst äldsta kontinuerligt publicerade i världen, The American Israelite, grundad 1854 och fortfarande existerande i Cincinnati.

1880 fanns det cirka 250 000 judar i USA, många av dem var utbildade och till stor del icke-kyrkliga tyska judar, även om en minoritetsbefolkning av de äldre judiska familjerna förblev inflytelserika.

Den judiska flyttningen till USA ökade dramatiskt i början av 1880-talet, till följd av förföljelse och ekonomiska svårigheter i delar av Östeuropa. De flesta av dessa nya invandrare var jiddischtalande judar, varav de flesta kom från det ryska imperiet och bosättningsområdet, i dagens Polen, Litauen, Vitryssland, Ukraina och Moldavien.

Under samma period anlände många judar också från Galicien, vid den tiden den fattigaste regionen i det österrikisk-ungerska riket med en stor judisk stadsbefolkning, främst driven av ekonomiska skäl. Många judar flyttade också från Rumänien.

Över 2 000 000 judar anlände mellan slutet av 1800-talet och 1924 när invandringslagen från 1924 begränsade invandringen. De flesta bosatte sig i storstadsområdet New York, vilket etablerade världens största koncentrationer av den judiska befolkningen.

1915 var upplagan av de jiddiska dagstidningarna en halv miljon enbart i New York City och 600 000 nationellt.

Dessutom prenumererade tusentals fler på de många veckotidningarna och de många tidskrifterna på jiddisch.

I början av 1900-talet byggde dessa nyanlända judar upp stödnätverk bestående av många små synagogor och Landsmanshaften (tyska och jiddisch för "lantmannaföreningar") för judar från samma stad eller by. Amerikanska judiska författare på den tiden förespråkade integration i den bredare amerikanska kulturen och judar blev snabbt en del av det amerikanska livet. Cirka 500 000 amerikanska judar (hälften av alla judiska män 18-50 år) stred i andra världskriget och efter kriget anslöt sig yngre familjer till den nya trenden med förortsbildning. Där integrerades judarna alltmer och uppvisade ökande blandäktenskap.

Förorterna underlättade bildandet av nya centra, eftersom antalet judiska skolbarn mer än fördubblades mellan slutet av andra världskriget och mitten av 1950-talet, medan andelen synagogamedlemmar ökade från 20% 1930 till 60% 1960. Nyare vågor av judisk utflyttning från Ryssland och andra regioner har till stor del anslutit sig till den amerikanska judiska gemenskapen.

Amerikaner av judisk härkomst har varit framgångsrika inom många områden och aspekter under åren. Det judiska samfundet i USA har gått från att vara en del av samhällets lägre klass, med många anställningar utestängda för dem, till att vara en grupp med en hög koncentration av akademiker och en inkomst per capita högre än genomsnittet i USA.

Självidentitet

Forskare debatterar om judarnas historiska erfarenheter i USA har varit en så unik upplevelse att den verifierar amerikansk exceptionalism (uppfattningen att en viss grupp, land, eller individ är exceptionell, d.v.s. ovanlig).

Korelitz (1996) visar hur amerikanska judar under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet övergav en raslig definition av judendom till förmån för en som omfattade ursprung.

Nyckeln till att förstå denna övergång från en raslig självdefinition till en kulturell eller ursprungsdefinition finns i Menorah Journal (1915-1925). Under denna tid främjade

bidragsgivare till Menorah en kulturell, snarare än en raslig, religiös eller annan syn på judendom som ett sätt att definiera judar i en värld som hotade att överväldiga och absorbera judisk unikhet. Tidskriften representerade idealen för menorarörelsen som grundades av Horace M. Kallen och andra för att främja en åter-upplivning av judisk kulturell identitet och bekämpa idén om ras som ett sätt att definiera eller identifiera folk.

Siporin (1990) menar att etniska judars familjefolklore ger insikter som belyser kollektiv historia och omvandlar den till konst och att dessa insikter berättar för oss hur judar har överlevt att bli uppräckta med rötterna och omvandlade. Många invandrar-berättelser bär på ett tema om ödets godtyckliga natur och invandrares reducerade tillstånd i en ny kultur.

Däremot tenderar etniska familje-berättelser att visa att etniciteten har mer kontroll över sitt liv och kanske riskerar att förlora sin judendom helt och hållet.

Vissa berättelser visar hur en familjemedlem framgångsrikt förhandlade konflikten mellan etniska och amerikanska identiteter. Efter 1960 hade minnen av Förintelsen och sexdagarskriget 1967 stor inverkan på utformningen av judisk etnisk identitet. Vissa har hävdats att Förintelsen belyste för judar vikten av deras etniska identitet i en tid då andra minoriteter hävdade sin egen.

Världens största judiska samman-
komst utanför Israel ägde rum i
Edison, centrala New Jersey, den 1
december 2024.

Andel judar av USAs totala befolkning 1790- 2010

År	% judar		
1790	0.04%	1 500	—
1800	0.04%	2 250	+50%
1810	0.04%	2 625	+16.7%
1820	0.03%	3 000	+14.3%
1830	0.05%	6 000	+100%
1840	0.09%	15 000	+150%
1850	0.22%	50 000	+233.3%
1860	0.48%	150 000	+200%
1870	0.52%	200 000	+33.3%
1880	0.51%	250 000	+25%
1890	0.64%	400 000	+60%
1900	1.39%	1.5 milj.	+275%
1910	1.93%	~1.8 milj.	+18.5%
1920	3.20%	~3.4 milj.	+90.7%
1930	3.43%	~4.2 milj.	+24.8%
1940	3.61%	~4.8 milj.	+12.8%
1950	3.30%	5 milj.	+4.8%
1960	2.99%	5.3 milj.	+6%
1970	2.89%	5.4 milj.	+1.9%
1980	2.51%	5.5 milj.	+1.9%
1990	2.22%	~5.5 milj.	+0.3%
2000	1.97%	~5.5 milj.	+0.3%
2010	1.76%	~5,4 milj.	-1.9%
2011-2025	2.2%-2.4%		
2011	~6.6		
2013	~6.7 (7.5)		
2015	~7.16		
2020	~7.5/~6		
2024	~7.7		
2025	~8+		
beroende på definition.			

Wendela Hebbe

Wendela Hebbe, född Åstrand den 8 september 1808 i Jönköpings församling, död 27 augusti 1899 i Hedvig Eleonora församling på Östermalm i Stockholm, var en svensk författare, tonsättare, journalist och översättare. Hon blev anställd hos tidningen Aftonbladet 1841 och anses vara Sveriges första kvinnliga journalist.

Biografi

Uppväxt och bakgrund

Wendela Hebbe växte upp i Norra Sandsjö socken i Jönköpings län som dotter till kyrkoherden där, Samuel Åstrand (1767-1827) och hans andra hustru Maria Lund (1776-1847). Hon var 1832-1864 gift med juristen och godsägaren Clemens Hebbe och mor till opera-sångerskan Signe Hebbe.

Mannen var känd för sitt politiska författarskap under signaturen Junius. När han drabbades av ekonomiska svårigheter 1839 och lämnade landet fick hon ensam uppfostra deras döttrar Fanny, Thecla och Signe.

Hennes syster Malin Sköldberg (född 1811) nämns som lovande konstnär, men kunde inte studera i Stockholm eftersom det inte fanns någon bekant familj där och hon tvingades i stället gifta sig 1837 med läkaren Sven Erik Sköldberg.

Karriär

Hebbe flyttade 1839 till Jönköping, där hon höll undervisning i musik och 1841 till Lilla Nygatan 8 i Stockholm. Efter att ha kommit i kontakt med Lars Johan Hierta anställdes hon av honom som översättare vid dennes bokförlag Läsebiblioteket. Hon blev också medarbetare i hans tidning Aftonbladet där hon främst skrev teater-, musik- och litteraturkritik, men även gjorde socialreportage.

Wendela Hebbe och Lars Johan Hierta kom att leva tillsammans i ett närmast äktenskapsliknande förhållande, även om Wendela förblev gift med Clemens Hebbe t. o. m. 1864. Clemens Hebbe återvände dock aldrig till Sverige efter sin landsflykt 1839. Wendela Hebbe och Lars Johan Hierta fick 1852 sonen Edvard Faustman (1852-1927), far till konstnären Mollie Faustman.

Vid samma tid började hon verka som författare under pseudonymerna Liana H och Vendela H. I hennes tidigaste romaner 1841-1851 märks ett tydligt inflytande från Carl Jonas Love Almqvist, som var hennes granne och kollega.

Hon var en viktig person i Stockholms dåtida litterära sällskapsliv och anses ha varit Sveriges första kvinnliga journalist. 1847-1861 bodde Hebbe i en liten hörnlägenhet i kvarteret Ulysses (Stora Nygatan). Där höll hon litterär salong, som under 1840-talet var en samlingspunkt för Stockholms litterära och

konstnärliga värld och som ett decennium senare var en viktig konstnärlig samlingspunkt.

Hon stod i vänskaplig förbindelse och brevväxlade med både Almqvist och Esaias Tegnér. På 1850-talet drog hon sig tillbaka från publicistiken. För Djurgårdsteatern skrev hon tal- och sångspelet Dalkullan 1858.

Hebbe översatte till svenska *Den lilla odygdsmakaren* (1863), en fransk sagobok *Histoire comique et terrible de Loustic L'Épiègle* (cirka 1861), illustrerad av karikatyrtecknaren Bertall (Charles Albert d'Arnoux, 1820-1882). På 1870-talet gav hon ut de 2 sagoböckerna *I skogen* och *Bland trollen* som båda blev uppmärksammade. Hon komponerade också Det är så underliga ställen för röst och piano.

Wendelas Vänner

Föreningen Wendelas Vänner har sett till att bevara det sommarhus i Södertälje som Lars Johan Hierta köpte till henne 1863. I Jönköping finns sedan 1991 en gata uppkallad efter Wendela Hebbe. Men även i Fruängen i Stockholm, Wendela Hebbes Gata.

FOTO: Holger.Ellgard

Creative Commons Attribution-Share Alike
4.0 International

Edsele

Edsele är kyrkbyn i Edsele socken och en småort i Sollefteå kommun, beläget vid Faxälven.

Befolkningsutveckling

1960–2015

År	Folkmängd	Areal (ha)
1960	279	
1965	249	
1970	245	
1975	224	
1980	215	
1990	193	39
1995	192	47
2000	192	47
2005	163	47
2010	137	49
2015	146	93

Upphörde som tätort 1990.

Samhället

Edsele kraftverk i Faxälven byggdes 1914. En inflyttning av såväl arbetare som tjänstemän skedde då och många av dem blev kvar på orten.

I byn finns Edsele kyrka och en obemannad bensinmack.

2005 lades den kommunala skolan ned, men föräldrarna i byn kämpade för att få starta ett föräldrakooperativ. Hösten 2005 den en friskola styrd av föräldrarna. Hösten 2007 tog personalen på friskolan över och ett personalkooperativ bildades.

Idrott

Skidåkning är ett stort intresse i byn. I Edsele finns det även en vatten-skidklubb som håller till vid Ramnsjön och en golfrange som ligger en liten bit utanför centrum.

Edsele gruva

Upptäck Edsele Gruva med dess turkosa vatten.

Nordväst om Edsele ligger Väster-norrlands största kvarts- och fält-spatbrott. Den numera nedlagda gruvan är vattenfylld och har blivit en uppstickare bland sevärdheter.

Gruvan ligger avsides efter ca 5 km smal grusväg. Kör mot Edsele Säg, följ sedan Skogsbilvägen från Ramneå. Det finns en vägbom några kilometer från gruvan, denna kan vara låst vid enstaka tillfällen då vägen inte är brukbar, kan hända vid tjällossning.

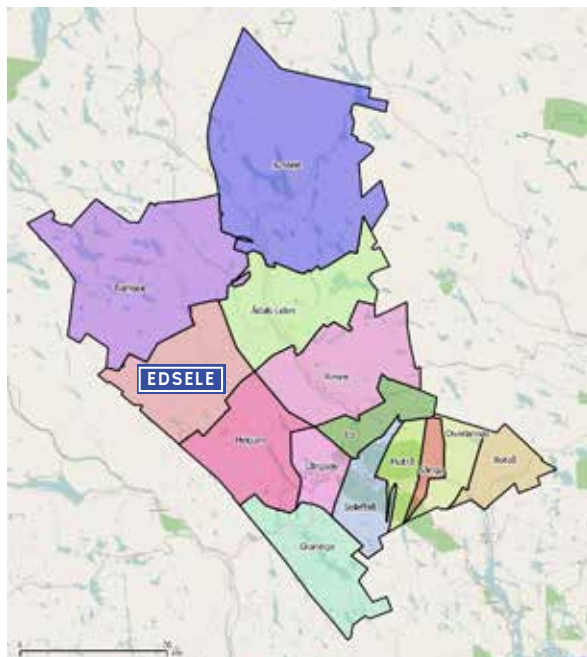
Enklarest sättet att ta sig till toppen och få utsikt över gruvan så vandra längs den lilla bilvägen till höger så leder den dig till toppen.

På grusvägen mot gruvan passerar man den fina badplatsen vid Ramm-sjön med brygga och hopptorn i vattnet!

Gruvan kan besökas i juli och augusti då bilväg hålls öppen.

KÄLLA: Wikipedia, hogakusten.com

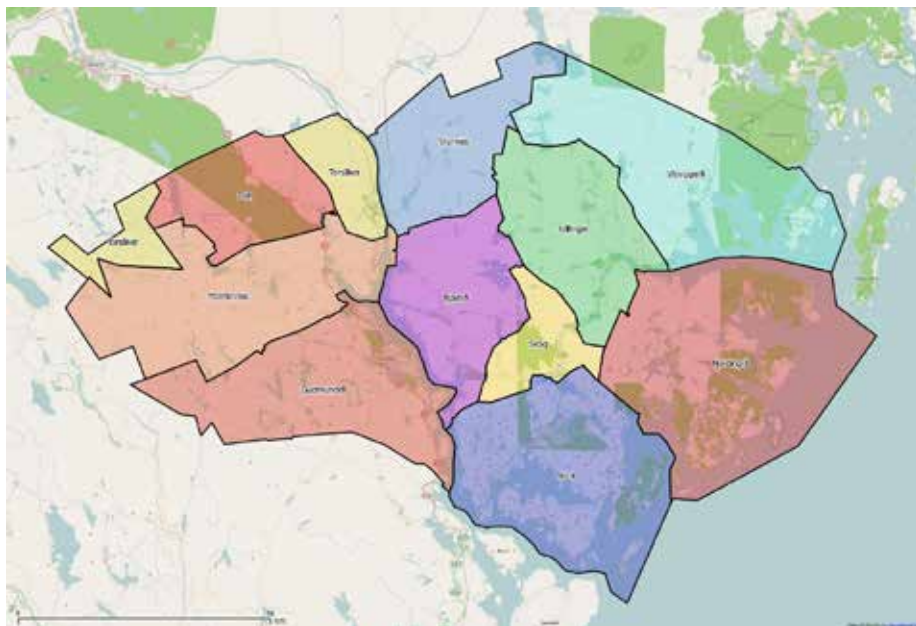
Sollefteå kommundelar

GJORT AV: Lantmäteriet

Creative Commons Attribution-Share Alike 2.5 Generic

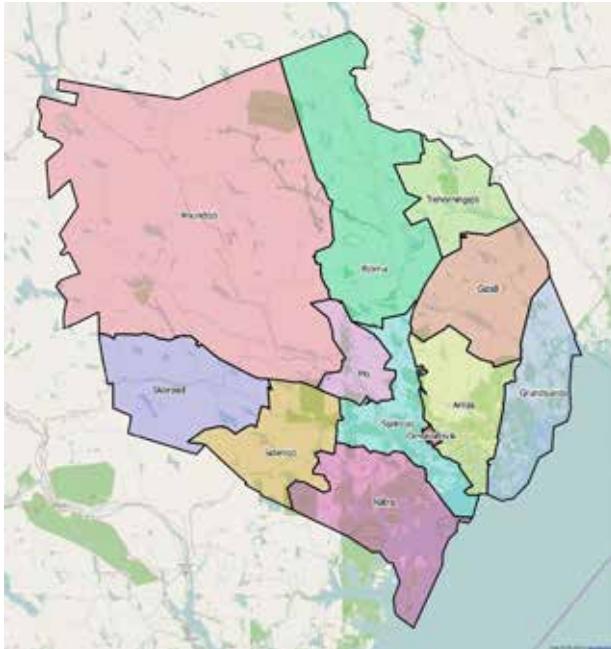
Kramfors kommundelar

GJORT AV: Lantmäteriet

Creative Commons Attribution-Share Alike 2.5 Generic

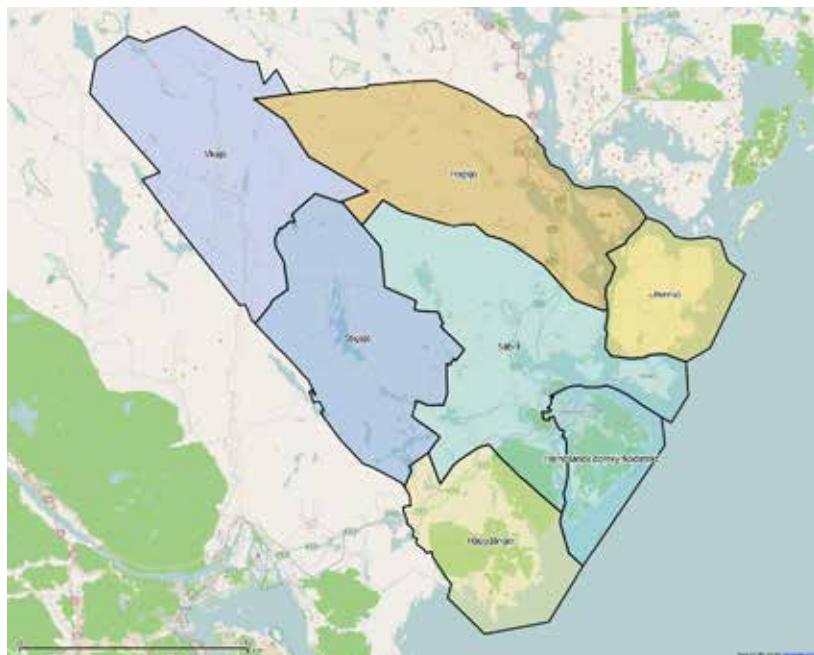
Örnsköldsviks kommundelar

GJORT AV: Lantmäteriet

Creative Commons Attribution-Share Alike 2.5 Generic

Härnösands kommundelar

GJORT AV: Edaen

Creative Commons Attribution-Share Alike 2.5 Generic

CMYK – Trycksaker

CMYK är den vanligaste färgen på trycksaker. CMYK står för de 4 färgerna cyan (turkos, alltså ljusblå med gröna undertoner), magenta (intensiv, blåaktig röd eller rödlila), yellow (gul) och key color ("huvudfärg" = svart). CMYK kan liknas vid 4 färgburkar. Ju mer färg du blandar desto mörkare blir färgen. CMYK är en blandning av färgerna i form av små prickar för att återge den önskade färgen.

RGB – På datorskärmen

RGB står för Röd, Grön och Blå. Man kan likna det vid 3 färgade lampor i ett mörkt rum. RGB-färg är den färg du ser på din skärm. En skärm kan ha ljus av eller på. RGB-färg är vad man kallar för en additiv färgblandning, vilket innebär att varje färg är en lampa. Ju mer du ökar ljuset på skärmen desto ljusare blir färgen.

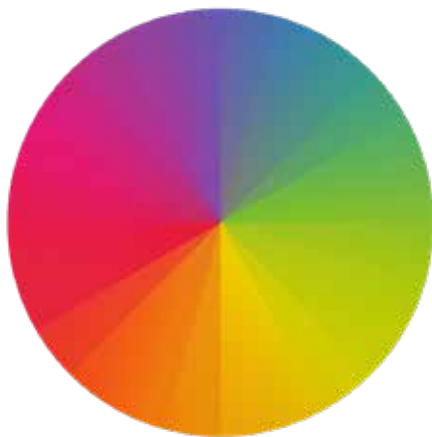
Pantone – Trycksaker och skyltar

Även kallad PMS. Växte fram under 50- och 60-talet för att skapa en gemensam standard för färger. Det är ett galleri väldigt många exakta färgnyanser framtagna för att färger ska vara samma oavsett var man är.

HEX – Digitala tillämpningar

HEX används digitalt, speciellt på webben. IT-utvecklare och -designers inom är flitiga använder av HEX.

Färgkoder för olika användning

KÄLLA: brightsigns.se

Visste du att...?

1 av 4 som bor i Sverige tror inte att de skulle vara hjälpta av karta och kompass om de gick vilse i skogen, visar en ny undersökning gjord på uppdrag av Orienteringsförbundet.

Det är bekymrande.

Det räcker ju att batteriet tar slut i mobilen så man vare sig kan hitta en karta eller ringa.

De som känner sig mest säkra med karta och kompass är de med högre utbildning och högre inkomst.

FOTO: Yx teine

Attribution-Share Alike 4.0 International

Sträckan på USAs fastland från norr till söder är cirka 266 mil.

Från öst till väst är den cirka 450 mil.

Sverige är 157 mil från norr (Treriks-röset) till söder (Smygehuk).

Många funktionsnedsatta anger att brister i färdtjänsten gör att de avstår från sociala aktiviteter.

KÄLLA: Instagram

FOTO: Patrik Nylin

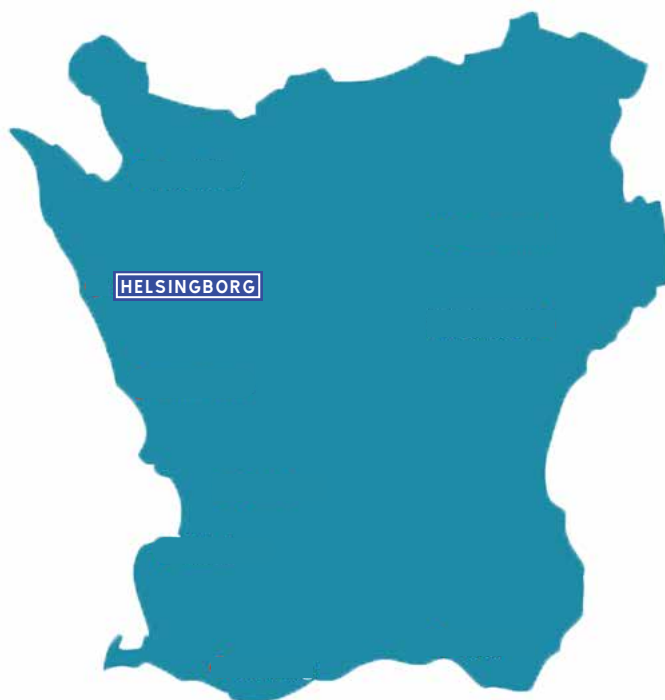
Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

Ramlösa, Helsingborg

Ramlösa* mineralvatten kommer från de naturliga källorna i Ramlösa hälsobrunn i Helsingborg, Skåne. Vattnet får sin goda smak av mineraler och salter när det filtreras genom skånsk berggrund.

Brunnen grundades 1707 och har sedan dess varit källa för det som idag säljs som Ramlösa mineralvatten.

*uttalas Rammlösa på skånska

Ramlösa hälsobrunn är en svensk hälsobrunn i Ramlösa i sydöstra Helsingborg, grundad den 17 juni 1707 av Johan Jacob Döbelius.

Brunnen byggdes upp kring en järnbrunn, som Döbelius undersökt 1701, 1705 och 1706.

Under 1700-talet ökade hälsobrunnens anseende och besöktes av gäster från både Sverige och Danmark.

Ramlösa brunn hade sin storhetsperiod i början av 1800-talet, då flera medlemmar av kungafamiljen och personer ur adeln regelbundet besökte anläggningen. I slutet av 1890-talet fann man en ny och mineralrikare alkalisk källa, vilket blev starten för det buteljerade vattnet och det moderna Ramlösaföretaget.

Samtidigt minskade hälsobrunnens ursprungliga verksamhet, som slutligen lades ner 1973. Under 1970-talet skyddades flera av byggnaderna som byggnadsminnen och nästan hela parken klassades som ett skyddsområde inom byggnadsminnesförklaringen.

Tumstock

Karl-Hilmer Johansson Kollén var arkitekt och på 1870-talet efter att Sverige gick över till metersystemet utvecklade han 1883 tumstocken för att underlätta övergången genom att kombinera både tum- och centimeterskalor på samma verktyg.

Bakgrund

Kollén föddes 25 juni 1850 i Myckleby församling, Göteborgs och Bohus län (numera Västra Götalands län), avled 25 januari 1922 i Hultafors, Älvsborgs län. Han var ingenjörsutbildad på Chalmers Tekniska Läroanstalt i Göteborg.

Han grundade Svenska Mått och Tumstocksfabriken i Stockholm 1883. Fabriken flyttades först till Göteborg, och senare till Hultafors, där tumstockar – eller meterstockar som de numera heter – ännu på 2000-talet tillverkas.

Första versionen

Hans första uppfinning var en linjal som visade både tum och centimeter, men den var otymplig att använda.

Hopfällbar tumstock

Han löste problemet genom att uppfinna en vikbar linjal och den moderna tumstocken var född.

Längdreferenser

På tumstocken fanns alltså det gamla längdmåttet tum på ena sidan.

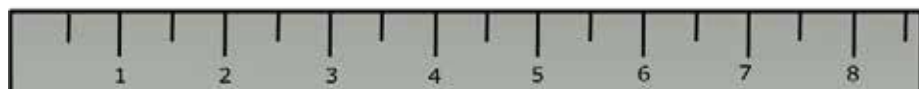
På andra sidan fanns centimeter.

En tum är 2,5 centimeter. En meter är 100 centimeter.

FOTO: Hutschi

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported, 2.5 Generic, 2.0 Generic and 1.0 Generic

Nyåret i SVT

Skådespelaren Helena Bergström kommer att läsa "Nyårsklockan" och ringa in det nya året i SVT.

Hon har även en speciell relation till nyårsdikten. 1947-1955 var det nämligen hennes morfar Olof Widgren som ringde in det nya året från Skansens scen.

En av kvällens programledare är André Pops.

KÄLLA: [aftonbladet.se](https://www.aftonbladet.se)

FOTO: Frankie Fouganthin

Creative Commons Attribution-Share Alike
4.0 International

De har läst Nyårsklockan de senaste 10 åren:

2015: Malena Ernman

2016: Pernilla August

2017: Krister Henrikson

2018: Mikael Persbrandt

2019: Lena Endre

2020 Sofia Helin

2021: Reine Brynolfsson

2022 Lena Olin

2023: Tomas von Brömssen

2024: Johan Rabaeus

FOTO: Pintxo Förlag

Creative Commons Attribution 3.0 Unported

Trillingnöt

15-20 stycken

Ingredienser

75 g hasselnötter

150 g nougat

150 g mörk choklad

50 g ljus choklad

Havssalt

Gör så här

Rosta nötterna i en torr stekpanna tills de fått färg, ca 10 min.
Gnugga av skalerna i en kökshandduk.

Dela nougaten i 15-20 bitar.
Tryck ut nougaten till plattor och lägg tre nötter på varje.
Tryck nougaten runt nötterna.
Ställ dem i kylan ca 15 min.

Smält den mörka chokladen i mikron eller över vattenbad.

Doppa nötterna i chokladen.

Lägg dem på ett bakplåtspapper och låt stelna.

Smält den ljusa chokladen och ringla den över pralinerna.

Strö på lite havssalt och låt stelna i kylan.

Förvara godiset i kylan i en burk med tättslutande lock.

Tips! Använd din favoritchoklad, mörk eller mjölkchoklad. Vill du få lite lösare choklad att doppa nötterna i kan du addera en msk kokosolja.

Schackhjärtan

Ingredienser

Ljus deg

3 dl vetemjöl
1 dl florsocker
2 tsk vaniljsocker
125 g. kallt smör
1 msk kallt vatten

Mörk deg

Lägg till 2 msk kakao

Gör så här

Lägg ingredienserna till den ljusa degen i en matberedare och mixa.
Eller arbeta ihop den för hand. Överarbeta inte.

Gör sedan samma sak med chokladdegen (OBS! Gör man chokladdegen först blir det kakao i ljusa degen).

Plasta in degarna och låt dem vila i kylan i ca 1 timme.

Kavla ut drygt hälften av den ljusa degen ca 1 cm tjock jämnt över hela, ca 10×15 cm.

Skär sedan 8 st. 1 cm breda "pinnar" av den. De blir ca 15 cm långa.
Gör likadant med drygt hälften av den mörka degen.

Lägg in pinnarna i kylan i 10 minuter.

Lägg varannan ljus och mörk i 4 rader brett och 4 rader högt.

Se till att de är helt ihoptryckta genom att trycka lätt och hela tiden forma till en kvadrat.

Rulla resten av degarna till tjocka korvar och dela dem på hälften på längden.
De måste vara lika tjocka som stubben ovan.

Lägg den ljusa på ena sidan av stubben och den mörka på den andra.

Tryck till och forma stubben till ett hjärta.

Låt vila i kylan tills rullen är kall och hård.

Skiva sedan ca 7 mm tjocka kakor och lägg på en plåt.

Grädda på 160°C varmluft (175°C vanlig ugn) i ca 12-13 minuter.

PAPPER OCH STYGN

Härnösands
kommun